NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Vår dato 30.10.2026 | Vår referanse 2026/248070
Deres dato | Deres referanse

Utdanningsdirektoratet

Fremtidens videregående opplæring - innspill fra Forvaltningsutvalget for NTNUs lektorutdanninger

Forvaltningsutvalget for de femårige lektorutdanningene ved NTNU (FUL) ønsker å komme med noen innspill knyttet til det foreløpige forslaget til nytt rammeverk for innhold og struktur for framtidas videregående opplæring. FUL forvalter NTNUs seks lektorprogram for trinn 8-13 innen fagområdene realfag, språkfag, historie, geografi, samfunnsfag og kroppsøving & idrettsfag. Vi finner det hensiktsmessig å gi våre innspill i form av et brev. Innspillene er overordnet og adresserer noen punkter i det forelagte forslaget. Vi konsentrerer innspillene våre om studiespesialisering siden utgangspunktet vårt er studenter som starter på NTNUs lektorutdanningsprogrammer.

Innledningsvis ønsker vi å si at FUL i grove trekk kjenner seg igjen i utfordringsbildet som skisseres i innledningen med tanke på varierende grad av studieforberedthet hos ferske studenter, slik det beskrives som begrunnelse for arbeidet som er igangsatt. Vår erfaring er at studentene har lavere toleranse for å stå i ubehaget som læring tidvis kan medføre, leseferdighetene og dermed tekstforståelsen er svakere, og studentene vurderes som mindre selvstendige.

Før vi kommenterer på enkelte aspekter ved forslaget, vil vi uttrykke en sterk bekymring til at Udir har igangsatt flere prosesser med forslag til endringer knyttet til omlegginger både på ungdomstrinnet og i videregående opplæring med planlagt virkningsdato tidligere enn 2030. Vi spør oss om konklusjonene fra disse prosessene vil være premiss for utformingen av framtidas videregående opplæring med tanke på blant annet fremmedspråk. Videre har Kunnskapsdepartementet over flere år arbeidet med endringer i styringen av lærerutdanningene i Norge, og forslaget til ny rammeplan er nå ute på høring. Det er FULs vurdering at alle disse samtidige, parallelle prosessene framstår som ukoordinerte og dermed svært krevende å holde oversikt over for alle involverte parter. Bekymringen knytter seg til om kvaliteten i utdanningene vil svekkes på grunn av endringer som ikke kan settes inn i en sammenheng fordi denne også er i endring.

Postadresse
7491 Trondheim
Norway

Høgskoleringen 1

Org.nr. 974 767 880
postmottak@ntnu.no

www.ntnu.no

Besøksadresse
Hovedbygningen

Telefon
+47 73595000

Saksbehandler
Kirsti Jensen
kirsti.jensen@ntnu.no
Tlf: 918 97 171

Adresser korrespondanse til saksbehandlende enhet. Husk å oppgi referanse.

Felles innhold for studieforberedende opplæring: Det er utfordrende å ta stilling til felles innhold når dette innholdet ikke knyttes til fag. Læring skjer i fagene, og innretning på innhold vil nødvendigvis speiles av konteksten innholdet presenteres i. Likevel ser vi at noen aspekter ved det å bli studieforberedt er felles, og det kan gi mening med en byggeklosstilnærming. Videre støtter vi forslaget om å endre innretningen for VG1 slik at det første året har tydelig progresjon og mindre repetisjon. Det er erklært realfagskrise i Norge, og for å møte denne krisen mener FUL at man bør ha et høyere ambisjonsnivå generelt for realfagskompetanse hos elever som tar studiespesialisering uavhengig av retningsvalg. Matematikkompetanse på et visst nivå er nødvendig innen de fleste studieområder.

Studieforberedende retninger: Når det gjelder Udirs forslag til retninger, er det flere aspekter vi ønsker å kommentere. For det første er FUL overrasket over antall retninger som foreslås, og det stilles spørsmål om antallet vil medføre regionale forskjeller. Det uttrykkes bekymring til skolenes kapasitet og ressurser til å kunne tilby hele vifta av retninger, og om elevene dermed vil få like muligheter til å velge uavhengig av hvor de bor. Videre vurderer FUL at retningene i varierende grad speiler studieområder. Vi støtter målet om faglig fordypning, men er usikre på om man trenger så mange retninger for å kunne oppnå det. Vi finner ingen gode begrunnelser for hvorfor Udir foreslår disse retningene og dette antallet. Er de fundert i samfunnsbehov eler elevenes interesser? Videregående opplæring med studiespesialisering er en *forberedelse* til høyere utdanning, og retningene bør derfor speile studieområder heller enn yrkesvalg. Det er FULs vurdering at retningene antyder et fåtall profesjoner, mens det er andre kompetanseområder som ikke er synlige. Hvilken retning skal en elev velge dersom hen planlegger å studere juss eller lærerutdanning, for eksempel?

Fremmedspråk: De ulike fagene som skal inngå i utdanningene, omtales i svært liten grad i forslaget. Ett unntak er fremmedspråk, som foreslås som et valgfritt retningsinnhold for retningen *Kommunikasjon, språk og medier.* FUL er svært kritiske til dette forslaget av flere grunner: Det er vår vurdering at denne endringen vil bygge ned kompetansen i fremmedspråk i Norge. Vi må anerkjenne at vi er et lite land som er avhengig av å samarbeide med Europa og resten av verden; å kunne fremmedspråk og ha kjennskap til andre kulturer bidrar til demokratisk medborgerskap. Samtidig går forslaget mot EUs anbefalte språkpolitikk, som anbefaler at alle medlemsland har ferdigheter i to språk i tillegg til morsmålet, og de fleste europeiske land har de siste tiårene dermed gått i retning av å styrke elevenes fremmedspråkkompetanse.

Generelt stiller vi oss kritiske til at det ikke skal være mulig for elever på andre retninger å ta fremmedspråk. Dette kan potensielt begrense framtidige studenters muligheter for mobilitet og internasjonal erfaring gjennom studier i utlandet på grunn av manglende kompetanse i fremmedspråk, og det sender også et signal om at Norge i all hovedsak orienterer seg mot den engelskspråklige verden. Generelt mener vi at det som prinsipp bør være mulig å ta fag på tvers av retninger; en 16-åring vil ikke nødvendigvis vite hvilket

fagområde hen ønsker å ta høyere utdanning i, og det bør derfor være mulig å utforske mer enn ett område.

Akademiske ferdigheter: Forslaget til Udir skisserer innhold som skal gjøre elevene studieforberedt. Ett av punktene omhandler å forberede elevene på å skrive akademiske tekster. FUL mener at det er viktig å ha tydelig ansvarfordeling mellom de ulike utdanningsnivåene. I videregående opplæring må elevene utvikle ferdigheter i arbeide med *fagtekster* og kildekritikk. *Akademisk* skriving lærer studentene når de kommer til høyere utdanning; det er ulike tradisjoner knyttet til de forskjellige vitenskapsområdene, og det vil ikke være hensiktsmessig å arbeide med akademiske skrivetradisjoner i videregående opplæring. Samtidig er det nødvendig å påpeke at fremtidas videregående opplæring må forholde seg til at tekstpraksisene er i endring. Språkmodeller utfordrer allerede dagens tekstbegrep i skole og høyere utdanning, og framtidas videregående opplæring må forholde seg til kunstig intelligens både med tanke på læringsaktiviteter og vurdering i de ulike fagene og bidra til å utvikle elevenes kompetanse i møte med språkmodeller.

Med hilsen

Forvaltningsutvalget for lektorutdanningene ved NTNU